

portant aspects of practical life and livelihood; people's interaction with environment has negative connotation according to the peculiarities of Ukrainian mentality and current political state. Prospects for further research cover mental lexicons study of speakers of other languages by conducting similar experiments with the establishment of associative semantic gestalts of ergonymic fields and comparing the results.

Key words: *cognitive onomastics, ergonym, free associated experiment, associative field, semantic gestalt of associative field.*

Надійшла до редакції 01.07.2015

УДК 811.161.2'373.23

К. Д. Долбіна

*кандидат філологічних наук,
викладач кафедри іноземних мов природничих факультетів
Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова
e-mail: karinadoll82@gmail.com*

УЗУАЛЬНИЙ СКЛАДНИК ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗООНІМІЧНОГО ФРЕЙМУ

Ця стаття присвячена аналізу асоціативного поля зоонімів, що і становить об'єкт дослідження. Предметом дослідження є структура асоціативного поля узуальних зоонімів. Матеріалом дослідження послуговували результати вільного асоціативного експерименту, який було проведено із залученням 30 інформантів-носіїв англійської, української та російської мов. У дослідженні поєднуються методика аналізу асоціативних реакцій О. Ю. Карпенко та методика виокремлення семантичних гештальтів асоціативного поля Ю. М. Караулова.

Ключові слова: *зоонім, реакція, асоціативний експеримент, асоціативне поле, гештальт.*

Саме **вільний асоціативний експеримент** дозволяє окреслити асоціативне значення через аналіз та синтез асоціативної реакції на задане слово-стимул [14], що і становить мету цієї розвідки. Вільний асоціативний експеримент має своєю перевагою «відносну легкість отримання масового експериментального матеріалу, що потім під-

лягає багатоаспектній обробці за багатьма параметрами» [13, с. 167], причому «результати асоціативного експерименту підтверджують, що асоціативні відповіді ніколи не є випадковими. Вони відображають культурний фонд нації, її світогляд, який передавався з покоління в покоління, завдяки своїй значущості продовжують існувати в свідомості народу» [7, с. 114].

Ця робота присвячена аналізу асоціативного поля зоонімів, що і становить **об'єкт** дослідження. **Предметом** дослідження є структура асоціативного поля узуальних зоонімів.

Матеріалом дослідження послуговували результати вільного асоціативного експерименту, який було проведено із залученням 30 інформантів-носіїв англійської мови та такої ж кількості носіїв української та російської мов. Інформанти надали свої реакції на стимул, який було подано на рідній мові.

У нашому дослідженні було обрано два шляхи, які доповнюють один одного. Таким чином, методика аналізу результатів експеримента складалася з двох етапів: на першому ми наслідували методиці О. Ю. Карпенко [5], на другому — методиці виокремлення семантичних гештальтів асоціативного поля Ю. М. Караулова [4], що певною мірою узгоджується з запропонованими І. А. Стерніним та З. Д. Поповою шляхами, але мають власну своєрідність.

У своєму дослідженні О. Ю. Карпенко виділяє вісім різних типів асоціацій до онімічних стимулів [5, с. 289–352]. Найчастотнішими є асоціати-гіпероніми, які у проведеному дослідничею експерименті репрезентовані 38,1 %. Такі реакції О. Ю. Карпенко називає «лінівими», бо ними «просто визначається розряд денотатів, до яких належить даний онім» [5, с. 303]. Ми можемо додати, що саме такі асоціації яскраво демонструють як концептуалізацію, так і категоризацію оніма під час його уведення до ментального лексикону індивіда. Синонімічні асоціати, куди віднесено власне синоніми, перифрази та прості дескрипції [5, с. 308], посіли друге місце у дослідженні О. Ю. Карпенко, обіймаючи 23,6 % від загальної кількості реакцій. Цікавим є простеження розподілу синонімічних реакцій на синтагматичні та парадигматичні, що уточнює хід роздумів реципієнтів та висвітлює структуру асоціативного поля конкретного стимулу. Третє місце обіймають суміжні реакції — 14,3 %, четверте — «частина — ціле» — 9,6 %, а сьоме «ціле — частина» — 1,6 %. Такі асоціації за су-

міжністю пов'язуються О. Ю. Карпенко з тим, що асоціати-частини набувають у сприйнятті реципієнтів символічного сенсу [5, с. 311], а асоціати ціле чи частина наближаються до гіперонімічних реакцій [5, с. 314]. На п'ятому місці у дослідженні О. Ю. Карпенко знаходяться асоціати-ознаки — 6,4 %, які «становлять вказівки на прикмети, ознаки, властивості стимулів» [5, с. 312]. Шосте місце посідають помилкові асоціати — 4,8 %, які, на наш погляд, краще термінувати **індивідуальними**, бо вони складають периферію асоціативного поля оніма, до якої входять незрозумілі сторонньому спостерігачу реакції на стимул, але які є цілком логічними для носія даного ментального лексикону. На останньому, восьмому місці у експерименті О. Ю. Карпенко знаходяться причинно-наслідкові реакції — 1,6 %, тобто такі асоціати сприяють розумінню, які зв'язки поєднують стимул та реакцію у ментальному лексиконі носія.

Застосувавши цю методику до результатів нашого асоціативного експерименту, ми встановлюємо структуру асоціативного поля кожного стимулу. Також це надає змогу виокремити ядро асоціативного поля кожного з аналізованих зоонімів, його периферію, а через це — зробити певні спостереження та висновки щодо загальномовного зоонімічного фрейму. Зіставлення результатів експерименту, який проведено на матеріалі трьох мов, надає нам можливість встановити загальні, універсальні тенденції щодо індивідуального та загальномовного зоонімічного фреймів, а також висвітлити етнічні розбіжності та особливості функціонування зоонімічних фреймів у носіїв аналізованих мов.

Друга методика, яку ми застосовуємо у роботі — це **метод семантичних асоціативних гештальтів**, запропонований Ю. М. Карауловим [4], який довів, що групи асоціатів віддзеркалюють певні фрагменти мовної картини світу як окремих індивідів, так і груп, зокрема навіть цілих етносів. Взагалі сам термін **гештальт** був уведений до психології Г. фон Еренфельсом та М. Вертгеймером та позначає «цілісні структури свідомості», прикладами яких можуть бути інсайт, сприйняття мелодії та под. [1]. Гештальт — це основне поняття гештальт-психології, що позначає «цілісний феномен, який не можна звести до суми його складників» [15]. В. Зеленський дефінує гештальт як «інтегроване ціле, функціональну структуру, яка впорядковує, згідно до своїх законів, різноманіття окремих явищ» [2]. До когнітивної лінгвістики цей термін був уведений Дж. Лакоффом, який вважав, що всі явища

узагальнено пізнаються холістично, «як єдиний гештальт» [16, с. 33], з цього слідує, що все — сприйняття, думки, пізнавальні процеси, емоції, моторна діяльність та власне мова — організуються за допомогою **лінгвістичних гештальтів**, тобто цілісних структур, складених з частин, але які не можна звести до сукупності цих частин [8].

О. О. Селіванова дефінує гештальт як «константний цілісний складник свідомості, що існує у вигляді фігур, структур, образів і формується через прагнення до структурування поля сприйняття», а теорія Дж. Лакоффа дозволяє «дослідити мову у проекції на досвід людини, а людину описати на підставі її мови» [11, с. 84]. І. Ю. Марковина та Е. В. Данилова виокремлюють **асоціативний гештальт** — «інструмент структурування асоціативного поля кожного ключового стимулу... з формуванням асоціативної проекції» [9, с. 119]. Асоціативний гештальт можна виявити, коли «асоціати семантично тяжіють до певних характеристик, природно гупуючись навколо кількох (завичай частотних у асоціативній статті) реакцій, що означають (називають) певний набір мисленневих образів — концептів» [9, с. 119]. Дослідниці встановлюють «гештальтне асоціативне ядро» на основі двох перших за частотністю груп асоціатів, що нами також застосовується в аналізі результатів вільного асоціативного експеримента.

Велика увага дослідників сконцентрувалася останнім часом на асоціативному полі пропріальних одиниць (див.: [5, 6, 10, 12 та ін.]), зокрема було проведено два експерименти: В. Ю. Неклесова дослідила групування семантичних гештальтів на матеріалі хрононімів та їх асоціатів [10], Г. В. Ткаченко проаналізувала **семантичні гештальти асоціативного онімічного поля** (СГАОП) хрематонімів [12]. Приймаючи за основу методику Ю. М. Караулова, уточнену В. Ю. Неклесовою та Г. В. Ткаченко, ми виокремили у асоціативному полі стимулів по два СГАОП, тобто встановили гештальтне асоціативне ядро, наслідуючи І. Ю. Марковиній та Е. В. Данилові.

Словникові статті укладеного нами асоціативного словничка зонімів містять п'ять числових показників:

- 1) Загальна кількість різних реакцій;
- 2) Загальна кількість всіх реакцій;
- 3) Кількість різних онімічних реакцій;
- 4) Загальна кількість онімічних реакцій;
- 5) Загальна кількість відмов.

Узуальні зооніми, які увійшли до нашої анкети, містять власні назви тварин, що реально існують чи колись існували у світі. Сюди ми включили зооніми таких всесвітньо відомих тварин, як *Larry* — кіт-мишолов у резиденції британських прем'єрів на Даунінг-стріт, який з 3 лютого 2011 року займає посаду Головного мишолова резиденції уряду Великобританії, чи *Bubbles* — шимпанзе, колишній домашній улюбленець Майкла Джексона, який довгий час мешкав з ним у одному будинку. Не лише завдяки відомості володарів тварини стають відомими, а й через власні чесноти, як, наприклад, *Белка* та *Стрелка* — відомі космонавти, та *Мастрояні* — талановитий горобець-актор з кінофільму Н. Михалкова «Сибирський цирюльник». Не всі з обраних тварин ще живі. Скажімо, *Пантелеймон* — кіт-перс, який був особливістю одного ресторану в Києві та здобув надзвичайну популярність серед відвідувачів закладу та мешканців міста, загинув при пожежі, а власниця ресторану вирішила встановити бронзовий пам'ятник тварині. Ступінь відомості у тварин-донорів стимулів для нашого експерименту теж різний — від всесвітнього до локального.

Опитування російськомовних респондентів дозволило нам отримати наступні реакції на узуальні стимули-зооніми:

1. Аліса 18/30/8/8/0 СГАОП — Аліса у Країні Мрій; Ліса-Аліса

Аліса — в стране чудес 6; лиса 4; *Страна Чудес* 4; дівочка 2; сказка; 50 капель валер'янки; *Гостя* из будущего; *Зазеркалье*; писатель детский; *Ліса*; платье; *Селезнёва*; чудо; чудеса; чудес; *Бульчѳев*; имя; *Чеширский кот*.

2. Белка и Стрелка 11/30/1/1/0 СГАОП — політ у космос

космос 14; собаки 4; собака 3; ракета 2; собачки; собаки-космонавты; космонавты догагаринцы; космонавты; сказка; політ в космос; *Гагарин*.

3. Дорофей 25/28/5/5/2 СГАОП — кіт

кот 4; гусь; русское старинное имя; античность; *Греция*; имя; *Тимофеевич*; меланогастер (дрозофилла); языческий *Бог*; не знаю; летопись; сон; мальчик; медикаменты; подарок фей; волшебство; дедушка; славянин; трофей; греческий бог; морфий; шалфей; *Андрей*; *Їлкин*.

4. Мастрояни 21/27/6/12/4 СГАОП — кіноактор М. Мастрояні, Італія

Марчелло 5; *Италия* 2; скрипка 2; *Марчело Мастрояни* — итальянський артист; лидер; актер; кино; не знаю; конь; население; это кто?;

древние славяни; режиссёр; паста; кавказец; *Грузия*; матрос; настроенье; магистраль; *Хиросима*; *Токояки*.

5. Маги 22/28/1/1/2 СГАОП — чародійство, Гаррі Поттер

Гаррі Поттер 3; волшебники 2; волшебство 2; бульон 2; колдуны 2; волшебник; собака; колдовства; тайные знания; фокусы; заклинания; экстрасенс; чудеса; игры; друиды; чудо; гадалки; магические деяние; кубик; кубики; нат; драги.

6. Эрмитаж 22/30/4/4/0 СГАОП — музей, живопис

музей 8; картины 2; выставка 2; галерея 2; картина; *Москва*, выставка для приезжих; *Питер*; сосредоточение искусства; картинная галерея; ретро; живопись; зал; *Санкт-Петербург*; большой коридор; беляш; экипаж; большое красивое здание; искусство; кафе; *Франция*; великолепный музей.

7. Вадик 24/30/4/4/1 СПАОП — хлопец, друг

друг 3; парень 2; сосед 2; имя мужское; братан; брат; мужское имя; мальчик; имя мальчика; мой родственник; *Длинный*; мужчина; *Юрдик*; гараж; имя; одноклассник; дитя; муж; парень; велосипед; маленький мальчик; друг, одноклассник; *Лада*; *Шинкарук*.

8. Буся 18/30/2/2/1 СГАОП — кіт, бабуся

кошка 10; собака 2; бусинка 2; бабушка 2; йокширский терьер; белая болонка с нашего двора; кот; малыш; бабуся; комплимент; котик; я; маникюрщица; имя крысы; бусы; какое-то домашнее животное; *Жучка*; *Дуся*.

9. Батыр 20/27/8/10/3 СГАОП — хан, очільник

хан 6; *татаро-монгольское иго*; *Хан*; овчарка; *Казахстан*; произведение; *Бахчисарай*; пас; гопник; начальник *С-инжиниринга*; *Sengin.*; директор; *С-инжиниринг*; богатырь; монгол; певец *Батырхан Шукенов*; калмык; прозвище; история; *Батый*; *Улан*; старорусское слово.

10. Кинг 18/30/7/14/1 СГАОП — Стівен Кінг, король

Стивен 7; король 5; лев 2; *Конг* 2; *Лютер Мартин Кинг* и *Кинг* — со- врем. писатель; писатель; *Лютер*; перевод; ужасы; король лев; книги; конг; триллер; *Риплинг*; писатель; киноночь; *Стивен* — король ужасов.

Опитування українськомовних інформантів дозволило укласти наступний словничок:

1. Фред 19/24/5/9/6 СГАОП — Фреді Крюгер, актор

Крюгер 3; актор 3; *Фреді Крюгер* 2; чоловік; віднесені вітром; ім'я чоловіка з *США*; фізика; бай-бренд; друг; *Гаррі Поттер*; хлопець; іно-

земець; *Фредді Мерк'юрі*; герой фільму; закон; науковець; герой; друг; *Зигмунд*.

2. Фунтик 15/30/1/10 СГАОП — мультфільм, свиня

мультик 7; свиня 4; порося 4; маленький 2; поросятко 2; фантик 2; персонаж із мультфільму; слоник; порося з мультфільму; фунт; мишка; папірець; цукерка; стерлінг; *Пунтик*.

3. Кася 24/30/5/6/0 СГАОП — коза, Катерина

коза 4; мася 3; коса 2; жаба; *Базя*; жінка; прізвисько; друг і черепаха; *Ася*; каша; дитя; ім'я; *Катя*; пестливе звертання; скорочення ім'я *Катя*; *Каста* (муз. група); не знаю; дівчина; дім; *Катерина*; мала; качечка; ім'я; киця.

4. Бос 16/30/2/2/0 СГАОП — очільник

начальник 12; шеф 3; голова 2; посада ректора; очільник компанії; біг-борд; *Барбос*; головний; пакет; відповідальний; бокс; сурок; собака; коса; біс; *Хюго*.

5. Чіта 18/26/4/4/4 СГАОП — пісня, танець

дріта 6; *Дріта* — *маргарита* 2; пісня 2; п'яниця; місто; дівчина; ім'я; *Чіта* (місто); *Чіта-дріта*; героїня фільму; дрита (танець); кицька; італійка; кішка; танець; мавпа; місто; собака.

6. Шоколад 23/30/2/3/0 СГАОП — солодощі, смачно

солодощі 5; какао 2; смачно 2; смакота 2; смачний та молочний; лісові горіхи; приємні солодощі; мармелад; чорний; гіркий; гарячий; цукерки; дитина; «*Корона*»; «*Мілка*»; смак; напій; дитинство; настрої; зефір; «*Корона*»; смакота; шок.

7. Пантелеймон 12/30/1/1/1 СГАОП — Куліш, святий

Куліш 10; святий 5; письменник 4; чоловіче ім'я 2; свято; ім'я; храм; кіт; тато, пророк; вулиця; казак.

8. Венді 23/ 27/5/6/3 СГАОП — плем'я, невідомо

плем'я 3; *Ванда* 2; не знаю 2; невідоме слово; індіго; село; гори; назва племені; слониха з мультика; слон; *Каспер*; *Пітер Пенн*; дівчинка; персонаж з фільму; шось; машина; *Ганді*; окріп; англічанин; собака; загадка; *Фенди*; бренди.

9. Мідорі 17/28/4/5/2 СГАОП — помідори, Федора

помідори 10; *Федора* 2; місто 2; село; сидори; не знаю; ім'я; жінка *Мидора*; слов'янське ім'я; гори; *Мийдодир* (мультик); *Майори* (квіти); майоріти (виднітися); спиртне; салат; дари; мед.

10. Пломбір 7/30/0/0/0 СГАОП — морозиво, дитинство

морозиво 21; дитинство 3; смак 2; холод; спогади; йогурт; бригадир.
Анкетування англомовних учасників експерименту надало наступні результати:

1. Dolly 25/32/9/15/0 СГАОП — співачка, лялька

Dolly Parton 3; *Parton* 4; child 2; *Polly* 2; *Dolly Parton*, famous country singer; *Madison*; children's doll; sheep; evil; cute girl; sheep; *Barbi*; *Cabbage patch kids*; shoes; *Action man*; *Molly*; sweets; boyfriend's mum; the doll; toy; toys; dolls house; singer; reminds me of being a child; working 9 to 5 (song).

2. Larry 26/32/8/10 СГАОП — щасливий

happy 2; alone 2; *Harry* 2; loner 2; *Barry* 2; the lamb 2; A guy my mother dated; «*Bud*» *Melmun* (skit comedian); numbers television character; *Hagman*; window; happy as; farmer; lonely; the cat; *Bob*; person; I don't know; the elephant; boy; name; school; happy as *Larry*; lorry driver's name; *Larry the lobster*; *Lanky larry*.

3. Maru 26/29/8/8/3 СГАОП — іноземний

foreign name 2; place 2; food 2; A city in *South America*; *Maroon*; II; *Mara*; *The mighty boosh* (TV programme); foreign; sad; sea creature; never heard of it; exotic; *Fantasy Island*; *Tora*; lesbian; mushroom; love; unknown; food (dessert); *Mariang* (pudding); ocean; girl; bbamboo; *Bedknobs and broomsticks* (film); sounds like a herb.

4. Bubbles 24/32/5/5/0 СГАОП — купіль, бульбашки

bath 5; soap 3; pop 2; fun 2; an adult dancer; peaches; *Michel Jackson*; children; happy; water; blowing; happiness; *Mickle Jackson*; *Magee* (Scottish surname, character, book); *West ham* (football team); all the time; blowing bubbles- children; gum; playing; *Powerpuff Girls* (cartoon names); personal space bubble; bubbles; fun; bubbles in the air.

5. Max 27/31/8/8/1 СГАОП — собака, влада

dog 3; power 3; my friend in Odessa; *Headroom* (1st digital personality creation); car; *Clifford*; God son; imum; boring; a million; *Maximillion*; movie; money; *Head Room*; *Powa* (tv character); geeza (dude); crisps; dog's name; night; names or size (minimum/maximum); strength; a million; name; friend; *Mad Max* (film character); *Maximillium*; *mighty max*. a kids boy from my childhood.

6. Baby Luv 23/32/3/3/0 СГАОП — кохання, пісня

love 4; song 4; weird 2; babies 2; Aww 2; nickname for a small girl; «*The supremes*» (band 60); pregnancy; songs; son or daughter; you; dolls; dauter; wrong; daughter; *Nicole Scherzinger* (singer); marsha; unknown; cute; music; puppies; sweets; a song by *diana ross*.

7. Gizmo 21/32/5/11/0 СГАОП — гремлін, технічний прилад

Gremlins 6; gadget 5; *Gremlin* 2; cartoon character 2; gadgets; dog; the dog; my dog; character from the movie ‘*Gremlins*’; *The Flintstones* (space creature); techn; game; TV remote; name; cartoon; film; cat; electronics; controller; can’t remember; a friend’s dog is called *Gizmo*.

8. Witchitar 26/31/7/9/1 СГАОП — відьма, потойбічне

America 3; witch 3; witch craft 2; evil character in a children’s play; *Kansas* (state) *Wichita* (city); magic; *Lineman* (song); guitar; what you on abat; scary witch; picture; witch doctor; place; *Avitar* (film); *Canada*; I don’t know; food; wheelchair; witches; unknown; superstar; *Zombieland*; childrens TV; nothing; sounds like a character from a fantasy novel.

9. Hardey 27/31/6/9/2 СГАОП — Лорел, хлопчики

Laurel 4; motorbike 2; nobel character in a children’s play; boys; hardware; *Ed*; hard working; clothes; peak-a-boo; dojyy name (weird); fatty; handy man; uncle; strong; man; hard man; comedian; *Boys* (*Hardy boys*); the dog; tough; unknown; friend; ale; *Lawrence*; *Hardy boys*; *Harley*; someone who is tough

10. Keiko 28/31/9/12/0 СГАОП — Японія

Japan 4; nickname of a friend of mine in *Florida U. S. A.* ; cat name; boxing; camera; peak-a-boo; dojyy name; ugly; music note; restaurant; whale; cat; *Jones*; sicko; cartoon; monkey; I don’t know; *Coco*; fighter; unknown; chocolate; coffee; *Ikea*; *Cola*; *Atari* (*Manga* film) (anime film name); *Lilo and Stich*; kilo; *Hiako*; the name of a fish.

Таким чином, співвідношення типів реакцій на матеріалі трьох мов можна унаочнити у наступній таблиці:

Таблиця

Співвідношення типів реакцій на узуальні зооніми

Тип реакції	Українська мова	Англійська мова	Російська мова
Гіперонімічні	40,4 %	45,8 %	56,6 %
Суміжні	8,7 %	7,5 %	10,1 %
Фонетичні	13,5 %	8,1 %	9,1 %
Меронімічні	2,5 %	5,5 %	8,1 %
Загадкові	3,8 %	8,1 %	7,1 %
Синонімічні	13 %	10,4 %	4 %
Квалітативні	20,2 %	7,7 %	4 %
Каузативні	0,6 %	7 %	1 %
Загальна кількість	100 %	100 %	100 %

Проаналізувавши отримані дані щодо асоціативних узуальних зоонімів, можемо зробити висновок, що, по-перше, реакції реципієнтів не завжди вказували на справжній денотат, як, наприклад, жодна реакція не відносилася до вівчарки Г. Стерлігова, ім'я якої є донором для назви першої радянської біржі «Аліса». Тобто за наявності більш відомого денотата, такого як головна героїня казок Л. Керролла, асоціативне поле аналізованого оніма наповнюється ним як більш потужним сугестогеном.

По-друге, семантичні гешталти асоціативного поля, які були згруповані з поданих асоціативів, причому лише перші два сформували гештальтне асоціативне ядро, інколи доводилося вказувати лише у єдиній репрезентації. Це відбувалося через те, що асоціативне поле певного оніма мало однорідну семантичну структуру та сгрупувалося навколо єдиного референта.

По-третє, доволі близькими за кількісними показниками виявилися спроби інформантів віднайти гіперонім — кількість гіперонімічних реакцій складає 40,4, 45,8 та 56,6 % в українській, англійській та російській мовах відповідно. Тобто виходить назовні процес категоризації, в якому інформанти намагаються зрозуміти, що позначає поданий онім-стимул. Реакції за суміжністю та меронімічні також представлено у результатах опитування доволі симетрично — 8,7, 7,5 та 10,1 %; 2,5, 5,5 та 8,1 %. Можемо пояснити це тим, що метонімія є загальноприйнятною когнітивною операцією, яка призводить до економії зусиль у мовленні, мові та мисленні. Щодо фонетичних, співзвучних зі стимулом реакцій, вони представлені досить однорідно, тож можемо зробити висновок, що схильність до своєрідної лінгвальної гри з одночасним уникненням витрати зусиль на дійсне осмислення запропонованого зоонімічного стимулу є властивими для носіїв всіх трьох мов.

По-четверте, розбіжність спостерігаємо у дуже низькій кількості загадкових реакцій в україномовних реципієнтів (3,8 %), що можемо пояснити схожістю асоціативних тезаурусів як Експериментатора-1, так і Експериментаторів-2, тобто спільним місцем проживання, навчання, праці, близьким віком експериментатора та реципієнтів. Низький показник кількості синонімічних реакцій (4 %) при надвисокому гіперонімічних (56,6 %) дорівнює таким показникам у інших мовах. Цікавим також виявилися надто високий рівень квалітатив-

них реакцій (20,2 %) в українській мові та каузальних в англійській (7 %), що може бути зумовлено кордоцентричністю української та раціоцентричністю англійської мов.

Список використаної літератури

1. Большой психологический словарь [Электронный ресурс] / [сост. Мешеряков Б., Зинченко В.]. — Режим доступа: <http://vocabulary.ru/dictionary/30/>
2. Зеленский В. Словарь аналитической психологии [Электронный ресурс] / В. Зеленский. — Режим доступа <http://vocabulary.ru/dictionary/11/word/geshtalt>
3. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Юрий Николаевич Караулов [Отв. ред. Д. Шмелев]. — М.: Наука, 1987. — 263 с.
4. Караулов Ю. М. Показатели национального менталитета и ассоциативно-вербальной сети / Юрий Николаевич Караулов // Языковое сознание и образ мира. — М., 2000. — С. 191–206.
5. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.15 / Олена Юрїївна Карпенко; Одеськ. нац. ун-т. — Одеса, 2006. — 416 с.
6. Ковалевська Т. Ю. Класифікаційні ознаки онімних асоціатів / Тетяна Юрїївна Ковалевська // Записки з ономастики. — Одеса: Астропринт, 2002. — Вип. 6. — С. 37–43.
7. Кучерява О. А. Збереження етнічного коду нації у словах-символах (на прикладі асоціативного експерименту) / О. А. Кучерява, Л. І. Прокопенко // Актуальні проблеми менталінгвістики. Ч. 2. — Черкаси: Брама, 2003. — С.111–116.
8. Лакофф Дж. Лингвистические гештальты [Электронный ресурс] — Режим доступа: http://www.classes.ru/grammar/155.new-in-linguistics-10/source/worddocuments/_19.htm.
9. Марковина И. Ю. Специфика ассоциативного сознания русских и американцев: опыт построения «ассоциативного гештальта» текстов оригинала и перевода / И. Ю. Марковина, Е. В. Данилова // Языковое сознание и образ мира ; Под ред. Н. В. Уфимцевой. — М., 2000. — С.116–132.
10. Неклесова В. Ю. Когнітивна природа власних назв на позначення часу: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Валерія Юрїївна Неклесова; Південноукраїнськ. нац. пед. ун-т. — Одеса, 2010. — 230 с.
11. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. — Полтава: Довкілля-К, 2010. — 844 с.
12. Ткаченко Г. В. Англomовні хрематоніми як лінгвокогнітивні феномени картини світу : дис. ... канд. філол. наук : спеціальність 10.02.04 / Ганна

- Володимирівна Ткаченко; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2012. — 236 с.
13. Цвяк Л. В. Психолінгвістичний експеримент як ефективний засіб дослідження семантичного ярусу мови / Л. В. Цвяк // Актуальні проблеми менталінгвістики. Частина 2. — Черкаси: Брама, 2003. — С. 165–172.
 14. Deese G. The Structure of Associations in Language and Thought / G. Deese. — Baltimore : The John Hopkins Press, 1965. — 216 p.
 15. Frager R., Fadiman J. Glossary of «Personality & Personal Growth» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://vocabulary.ru/dictionary/36/word/geshtalt>
 16. Lakoff G. Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind. — Chicago: University of Chicago Press, 1987. — 57 p.

Долбина К. Д.

кандидат филологических наук

преподаватель кафедры иностранных языков естественных факультетов

Одесского национального университета им. ИТ. И. Мечникова

e-mail: karinadoll82@gmail.com

УЗУАЛЬНОЕ СОСТАВЛЯЮЩЕЕ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ЗООНИМИЧНОГО ФРЕЙМА

Эта статья посвящена анализу ассоциативного поля зоонимов, что и является объектом исследования. Предметом исследования является структура ассоциативного поля узуальных зоонимов. Материалом исследования послужили результаты свободного ассоциативного эксперимента, который был проведен при участии 30 информантов-носителей английского, украинского и русского языков. В исследовании объединена методика анализа ассоциативных реакций О. Ю. Карпенко и методика выделения семантических гештальтов ассоциативного поля Ю. Н. Караулова

Ключевые слова: зооним, реакция, ассоциативный эксперимент, ассоциативное поле, гештальт.

Dolbina K. D.

Ph.D.

Associate Professor

Odessa National I. I. Mechnikov University

e-mail: karinadoll82@gmail.com

CONVENTIONAL COMPONENT OF THE INDIVIDUAL ZOONYMIC FRAME

Free associative experiment enables to determine the associative meaning through the analysis and synthesis of associative reaction on the given word-stimulus which represents the aim of this research. The advantage of free associative experiment lies in simplicity of getting mass experimental material that is later undergoes a multifaceted transformation. The results of associative experiment show that associative response is never random. They reflect the cultural foundation of the nation, its outlook which was handed down from generation to generation, and due to its significance still exist in the consciousness of people.

This work is devoted to analysis of the associative field of zoonyms that is the object of study. The subject of the research is the associative field structure of real zoonyms.

The results of the free associative experiment which was conducted involving 30 English, Ukrainian and Russian native-speaker informants served as the material for this research. Informants gave their reaction to the stimulus, which was given in their native language.

In our study, two complementing each other ways were selected. Thus there have been two stages in methods of analyzing the results of the experiment. At the first stage we followed the method of O. Karpenko, at the second — the method of determining semantic gestalts of associative field used by Yu. Karaulov. To some extent these methods are consistent with the proposed by I. Sternin and Z. Popova ways, but have their own identity.

Key words: *zoonym, reaction, associative experiment, associative field, gestalt.*

Надійшла до редакції 03.07.2015